

VANAEMA AIA KÕRVITSAD JA KURGID 2024

Kõik pärandsordid on avatud tolmlējad ja neilt saad ise seemneid võtta. Kõik kõrvitsalised on risttolmlējad, see tähendab, et kõik sama liigi sordid ristuvad omavahel. Vahekaugust teiste sortidega tuleb hoida vähemalt 500 meetrit ja parimate seemnete saamiseks istuta lähestikku vähemalt 5-12 sama sordi taime.

Pärandsordid on maitavad ja vastupidavad ning igal neist oma eriline omadus, miks teda kasvatada. Üldiselt on nad väiksema saagikusega kui hübriidid, aga seda ka mitte alati. Seemned olen saanud seemnevahetustest, käest-kätte üle maailma teiste seemnesäilitajate käest. Eesti pärandsortide nimed on pandud selle järgi, kuidas neid pärandihoidjad on nimetanud. Võõrkeelsed nimed olen jõudumööda eestistanud, nii nagu seda kõik teised riigid teevad. Ei saa ju eeldada, et me kõik oskame hiina, vene, hispaania, prantsuse, läti, jne keelt. Nimi tavaliselt iseloomustab sorti. Hääd kasvatamist ja ise seemnete võtmist!

Nimi	Lühikirjeldus	Muu
KÕRVITSAD	Kõrvitsatelt saad võtta seemet, kui naabruses pole teisi kõrvitsasorte kasvamas. Liigid omavahel ei risttolmle. Kiika ka naabri aeda. :) Ega ilmaaegu öelda, et naabritega tuleb hästi läbi saada.	
Suureviljaline kõrvits 'Marina di Chioggia'	Suureviljaline kõrvits (<i>Cucurbita maxima</i>) 'Marina di Chioggia'. Itaalia pärandsort, roheline, krobeline sinakas-rohelise koorega, väga rikkaliku ja magusa maitsega, tumekollase viljalihaga, 2-5 kg suurused viljad. Ühel taimel 1-3 vilja, seega soovitan külvata rohkem taimi. Säilivad 15-20 kraadi juures hästi kuni aprilli kuuni.	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.
Suureviljaline kõrvits 'Hokkaido'	Suureviljaline kõrvits (<i>Cucurbita maxima</i>). Parimad kõrvitsad salatiks, supiks, praeks ja koogiks. saiaks. Üliõhukese koorega, söödav koos koorega, viljaliha tihe ja pähklise maitsega. Viljad kaaluvad 1-5 kg, keskmiselt 2-3 kg. Säilivad 15-20 kraadi juures hästi kuni aprilli kuuni.	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.
Viigilehine kõrvits	Viigilehine kõrvits (<i>Cucurbita ficifolia</i>). Väga eriline kõrvits Mehhikost, seal tuntud nimega Chilacayote. Valge viljalihaga, seemned valminud viljal mustad nagu arbuusil, noored viljad söödavad nagu suvikõrvitsad, täiskasvanud viljad sobivad hästi kõrvitsakommide ja kuldse moosi tegemiseks, värskelt smuutidesse ja värskettesse salatitesse, värskendava vee maitsestamiseks. Väga võimsa kasvuga, varuge ruumi. Mehhiko vanaemade taim.	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.

Muskaatkõrvits 'Provansi Muskus'	Muskaatkõrvits (<i>Cucurbita moschata</i>) 'Provansi Muskus'. Suur soojalemb, valmimiseks vajab pikka suve-sugist, ühelt taimelt saad maksimaalselt 1-3 kõrvitsat, parimate maitseomaduste saamiseks lase järelvalmida vähemalt kaks-kolm kuud, viljalihaga tumearanž, kõrvitsapiruka jaoks parim kõrvits, marineerimiseks ei kõlba kohe kuidagi, aga supi, prae ja kõiksugu küpsetiste jaoks ülihea. Kõva koorega ja tänu sellele säilivad vabalt	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.
Suvikõrvits 'Costata Romanesco'	Suvikõrvits ehk kabatsokk ehk rullkõrvits (<i>Cucurbita pepo Zucchini</i>). Itaalia pärandsort, roheline-tribulised, ülimatevate viljade ja õitega. Söögiks tarvitatakse noori esimest päeva õitsvaid vilju või kuni nädala vanuseid vilju. Eriti hõrgult maitsevad tema õied, võid süüa toorelt otse peenrast, munaga paneerides või mehhikopäraselt quessadillas.	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.
Pudelkõrvits 'Linnupesa'	Pudelkõrvits (<i>Lagenaria siceraria</i>) 'Linnupesa'. Pudelkõrvits ehk lagenaaria ehk kalebass on tavalisest kõrvitsast soojanõudlikum, eelistatult kasvata teda kasvahoones või lõunapoolsel tuulevaiksel kohal vastu seina. Langenaaria õied on suured ja valged. Need avanevad õhtul või öösel ja järgmiseks keskpäevaks näruvad. Paremaks viljumiseks tasub ise hommikuti käsitsi tolmeldada. Söögiks tarvitatakse noori vilju ja lehti.	Pakis umbes 12 seemet. Idanemisvõimelised 4-6 aastat.
KURGID	Kurkidelt saad võtta seemet, kui naabruses pole teisi kurgisorte kasvamas. Kõik sama liigi sordid ristuvad omavahel.	
'Jõepera'	Harilik kurk (<i>Cucumis sativus</i>) 'Jõepera'. Eesti pärandsort Jõepera külast. Kasvab väga hästi avamaal. Viljad lühikesed ja helerohelised. Pärandi hoidja Mare Tiirmaa. Saadud Tõnu Tiirmaa käest, kelle vanaema (Leida-Rosalie Sokmann) sai selle sordi Kivirand Leida kaest, kes elas sama küla naabertalus - Jõepera külas, praegune Rāpina vald (Mehikoormast veidi põhja pool, Lämmijärve ääres). Seal hakati seda kurki kasvatama tõenäoliselt umbes 1950-ndate aastate paiku, eesmärgiga turustada ja raha teenida - vast loodud kolhooside ajal polnud palkasid, ega muid olulisi sissetulekute allikaid. Kurke soolati tünnidesse ja viidi Leningradi turule. Presentkattega veoauto (nagu sõdurite veok) tuli külla ja inimesed erinevatest taludest ronisid koos oma hapukurgi tünnidega peale. Sõit kestis terve öö, kurgikasvatavad õõbisid tünnid peal ja najal. Turul läksid nende kurgid hästi kaubaks. Räägitakse isegi, et naaber müüjad ostsid mõned kurgid, et neid oma kaubale reklaamiks maitsemiseks panna. Kust see sort alguse on saanud ja kaua seda seal Peipsi ääres kasvatatud on, ei oska keegi arvata. Ema mäletamist mööda veel niipalju, et Piirissaarel kasvatati aktiivselt kurke ja sibulaid ning tõenäoliselt saadi osa sorte sealtkaudu. See sort ei ole kindlasti 'Muromi', mida seal kandis samuti tunti. Kui see sort piisavalt vett ei saa, siis lähevad otsad mõrudaks, teinekord võivad ka piisava vee korral otsad mõruda olla. Hapendamisel ja marineerimisel mõrusus kaob.	Pakis umbes 25 seemet. Idanemisvõimelised 5-7 aastat.

'Della valge'	Harilik kurk (<i>Cucumis sativus</i>) 'Della valge'. Valgekooreline, maitsev, pikalt säiliv mõruvaba, lühiviljaline kurk, 10-15 sm, sobib hästi avamaakurgiks. Kurgil on nii emas- ja isasõied, see tähendab, et vajab tolmlemisel mesilaste või teiste putukate abi nagu kõik vanad sordid. Teistest kurgisortidest eraldi kasvatades saab ise kurgilt võtta sordiehtsaid seemneid. Sort on pärit USA-st Kansasest, kus on teda kasvatatud alates 1900. aastast.	Pakis umbes 25 seemet. Idanemisvõimelised 5-7 aastat.
'Pariisi lühike'	Harilik kurk (<i>Cucumis sativus</i>) 'Pariisi lühike' ehk 'Parisian Pickling' – sobib nii kasvuhoonesse kui avamaale. Rohke saagi tarvis tuleb olla hoolas ja noored kurgid varakult korjata, ei ole mõruvaba, seega vajab rohkem kastmist ja hoolt. Hapendamisel ja marineerimisel mõrusus kaob.	Pakis umbes 25 seemet. Idanemisvõimelised 5-7 aastat.
'Suyo pikk'	Harilik kurk (<i>Cucumis sativus</i>) 'Suyo pikk'. Ülipika viljaga mõruvaba kasvuhoonekurk Põhja-Hiinast (olen saanud hääd saaki ka avamaal). Vaieldamatult minu lemmik kurk. Kurgid kasvavad kuni 60 sm pikaks, on ülimatevad, saagikad, näevad natuke õelad, ei ole siledad, ning kui sul on kasvuhoones neid vähemalt kaks taime, siis saad ise ka seemneid võtta, kui teisi kurke läheduses pole.	Pakis umbes 20 seemet. Idanemisvõimelised 5-7 aastat.
Mehhiko pisikurk	Mehhiko pisikurk ehk hiirmelon (<i>Melothria scabra</i>). Mehhikost pärit looduslik liik. Hull ronija, parema saagi saad kasvuhoones, kui lased metsikult võsastuda. Viljad pisikesed 2-4 sm, sobivad süüa värskelt, marineeritult ja hapendatult. Lisaks pisikurkidele kasvatab taim maa sisse maitstva mahlase mugula, mis tasub kindlasti sügisel peale viljade koristamist üles kaevata ja nahka pista.	Pakis umbes 20 seemet. Seemned säilivad idanemisvõimelistena kuni 4-6 aastat.